

2024-26

Rehabilitering og senfølger

Vejledning til lokalforeningens politiske indsats

Hvorfor er den politiske indsats vigtig?

I Danmark lever mere end 385.000 mennesker med eller efter kræft, og 70 pct. af disse oplever én eller flere senfølger, der fylder i hverdagen. Senfølger er ofte en kombination af fysiske, psykiske og sociale følger af sygdom og behandling, som kan påvirke hverdagsliv og livskvalitet.

Kommunerne har i dag rehabiliteringstilbud målrettet kræftpatienter. Disse tilbud kan afhjælpe og lindre senfølger, og kommunerne kan også vejlede om senfølger efter kræft. Indholdet i tilbuddene er dog meget forskelligt på tværs af landet. Der er også forskel på, om borgerne kan få adgang til fornyet hjælp, hvis deres senfølger opstår, når de tidligere har afsluttet et rehabiliteringsforløb.

Mange kommuner oplever desuden, at kræftpatienter kun i begrænset omfang henvises til tilbuddene fra sygehusene og de praktiserende læger.

Rehabilitering

Rehabilitering er målrettet personer, som oplever eller er i risiko for at opleve begrænsninger i deres fysiske, psykiske, kognitive og/eller sociale funktionsevne og dermed i hverdagslivet. Formålet med rehabilitering er at muliggøre et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet. Rehabilitering er en samarbejdsproces mellem en person, pårørende, professionelle og andre relevante parter. Rehabiliteringsindsatser er målrettede, sammenhængende og vidensbaserede med udgangspunkt i personens perspektiver og hele livssituation.

(Kilde: Rehabiliteringsforum Danmark, 2022)

Senfølger efter kræft

Senfølger er helbredsproblemer – fysiske, psykiske eller sociale – der er en følge af kræftsygdommen og/eller behandlingen. Senfølger kan opstå under behandling og blive kroniske, men kan også opstå måneder eller år efter behandlingen er afsluttet. Generelle senfølger går på tværs af kræftdiagnoser og dækker f.eks. træthed, depression, smerter, seksuelle problemer og angst for tilbagefald. Sygdomsspecifikke senfølger er knyttet til kræftsygdommen eller behandlingstypen og dækker f.eks. urinvejs- og mavetarmproblemer.

(Kilder: Sundhedsstyrelsen, 2017 og 'Livet efter kræft', Zachariae & Mehlsen, 2020)

Hvad kan lokalforeningen gøre?

Målet er, at flere kræftpatienter får hjælp fra kommunen med et relevant rehabiliteringstilbud til udfordringer med livet efter kræft. Der bør derfor skabes opmærksomhed omkring de rehabiliteringstilbud, der findes, så flere patienter henvises til tilbuddene. I kommunerne er rehabiliteringen ofte organiseret som et tidsbegrænset forløb, hvor behov for hjælp til senfølger også varetages.

Der er brug for mere viden om senfølger og om henvisningsmuligheder blandt de relevante fagpersoner inden for kommunens social-, sundheds- og beskæftigelsesområde. Et øget fokus på senfølger og kendskab til senfølgetilbud i kommunerne kan bidrage til, at flere patienter med senfølger kan få vejledning og blive henvist til den rette hjælp i kommunen. Det kan også bidrage til, at flere kommuner kan inspireres til at etablere tilbud om hjælp til senfølger, så de på sigt kan forbedre kvaliteten og skabe bedre rehabilitering for kræftpatienter.

Et mål er også, at samarbejdet kommunerne imellem og mellem kommune, sygehus og de alment praktiserende læger styrkes, så kræftpatienter henvises til rette hjælp det rette sted.

Som lokalforening kan I påvirke kommunerne til at sætte fokus på rehabilitering og senfølger. Nogle lokalforeninger har eksempelvis etableret et samarbejde med kommunens kræftrehabilitering eller holdt møde med det kommunale jobcenter og med sundhedsforvaltningen. I kan via disse samarbejder og møder være med til at sætte fokus på behovet for, at flere patienter kan få bedre hjælp til rehabilitering og senfølger – og løfte indsatsen til politisk niveau.

1.

Kommunen har rehabiliteringstilbud til kræftpatienter og har fokus på senfølger hos borgere i rehabiliteringsforløb

Det er et mål, at kommunen har et rehabiliteringstilbud til kræftpatienter, hvor viden om senfølger indgår, og at borgerne kender til kommunens tilbud og bliver henvist til dem.

I kan som lokalforening:

- Undersøge, om der findes rehabiliteringstilbud målrettet kræftpatienter i kommunen, hvad tilbuddene består i, og hvem målgruppen er – og om kommunen informerer og vejleder om senfølger i rehabiliteringsforløbet
- Undersøge, om der også er hjælp og vejledning til senfølgeramte borgere, som tidligere har afsluttet et rehabiliteringsforløb. Hvilke muligheder har disse borgere for at få fornyet hjælp, hvis deres senfølger opstår efter endt rehabilitering?
- Undersøge, om kommunen kender til de tilbud, der udbydes i regionen for senfølgeramte, og om der er aftaler om, hvordan kommunen kan henvise til disse tilbud
- Gå i dialog med kommunen, f.eks. med social-, sundheds- eller beskæftigelsesområdet om, hvilke kompetencer og viden om senfølger de har – og hvad de efterspørger
- Spørge, hvad kommunen gør for at skabe opmærksomhed om deres lokale tilbud – og om lokalforeningen kan støtte op om udbredelse af kendskabet, f.eks. via deltagelse i relevante møder, oplæg eller temamøder

2.

Kommunen og borgere kender til senfølger efter kræft

Det er vigtigt, at borgere og kommunen kender til udfordringerne omkring senfølger, og at kommunens medarbejdere, der har kontakt til kræftpatienter, har kompetencer inden for senfølgeområdet og adresserer dem. I kan derfor arbejde med at øge kommunens og borgernes kendskab til, hvad senfølger er, og hvordan kommunen kan hjælpe.

I kan som lokalforening:

- Skabe omtale og opmærksomhed om rehabilitering og senfølger – f.eks. via faglige oplæg med patienthistorier om de udfordringer, der fylder i livet efter kræft, eller via tal fra Kræftens Bekæmpelses Barometerundersøgelser om kræftpatienters hyppigste senfølger og deres behov for tilbud om hjælp
- Samarbejde med f.eks. Senfølgerforeningen, eksisterende netværk i lokalforeningerne, kræftrådgivningerne, kommunens kræftrehabiliteringshold eller lokale virksomheder, erhvervsråd mv. om at udbrede og formidle viden om rehabilitering og senfølger
- Tilbyde kommunen, at lokalforeningen kan hjælpe med at formidle viden om senfølger og om kræftpatienternes oplevelser med senfølger, f.eks. gennem oplæg og temaaftener
- Udbrede kendskab om Kræftens Bekæmpelses tilbud til hjælp om senfølger, f.eks. Kræftlinjen, rådgivningerne eller lokalforeningernes egne tilbud

3.

Kommunen samarbejder om rehabilitering og senfølger på tværs af forvaltninger og eksternt med almen praksis og regioner

Ofte vil problemer i livet efter kræft handle om både udfordringer i arbejdslivet, fysiske og/eller sociale udfordringer. Kommunens forskellige aktører skal kende til de udfordringer, man som kræftpatient kan opleve i livet efter kræft, så de kan tage hånd om udfordringerne eller henvise videre til rette hjælp. Det gælder på både social- og sundhedsområdet og på beskæftigelsesområdet, f.eks. med hjælp til sygedagpenge og med en god tilbagevenden til arbejdspladsen. Samtidig bør samarbejdet mellem kommunen, sygehuse og de alment praktiserende læger styrkes, så senfølgeramte borgere ikke står alene med behovet for hjælp.

I kan som lokalforening:

- Spørge om, hvordan forvaltninger på tværs af kommunen samarbejder for at hjælpe borgere med senfølger
- Spørge kommunens sundhedsafdeling om, hvor borgerne i kræftrehabiliteringen henvises fra, og om man modtager tilstrækkeligt med henvisninger fra sygehusene og almen praksis. Dette kan give viden om, hvordan samarbejdet fungerer mellem de praktiserende læger, sygehuse og kommune
- Invitere til møder på tværs i kommunernes forvaltninger, f.eks. mellem sundheds- og beskæftigelsesområdet med oplæg og viden om samarbejder på senfølgeområdet
- Spørge om/til, hvilket kendskab kommunen har til regionens indsatser i opfølgingsforløb, f.eks. om regionen har senfølgeklinikker – og om kommunen samarbejder med dem
- Spørge, om kommunens sundhedsafdeling samarbejder med andre lokale tilbud, der kan hjælpe kræftpatienter med senfølger eller udfordringer med livet efter kræft – f.eks. Kræftens Bekæmpelses rådgivninger, Senfølgerforeningen eller andre kommuner

Ansvarsfordeling i sundhedsvæsenet om senfølger

Senfølger kan opstå lang tid efter endt behandling, og patienterne bør få tilbud om hjælp, uanset hvornår senfølgerne opstår. Derfor er det vigtigt, at de forskellige dele af sundhedsvæsenet arbejder godt sammen om senfølger. Ansvarsfordelingen bør være:

Sygehusafdeling:

- Behovsvurdering ved opstart og afslutning af behandlingsforløb, samt løbende ved behov
- Informere og vejlede patienten om senfølger
- Udredning og behandling af senfølger, der kræver specialiseret indsats
- Henvise til afklarende samtale i kommune ved behov for kommunal indsats
- Sende genoptræningsplan til kommune ved vurderet behov

Almen praksis:

- Opfølgning, herunder opsporing af senfølger
- Rådgivning om senfølger og hvad patienten selv kan gøre
- Henvise til indsats i kommune ved behov for basal rehabiliterende indsats eller sygehus/senfølge-klinikker ved behov for mere specialiseret hjælp

Kommunerne:

- Tilbyde afklarende samtale, herunder vurdere behovet for rehabilitering og palliation
- Tilbyde rehabilitering og/eller basal palliativ indsats ved behov
- Informere og vejlede borgeren om sygdommen, herunder om generelle symptomer, senfølger mv

(Kilde: Sundhedsstyrelsen, 2018)

Supplerende materiale

Supplerende materiale findes på frivillig.dk i jeres lokalforeningsgruppe. Her kan du bl.a. finde faglige rapporter, værktøjer og inspiration til arbejdet med senfølger i lokalforeningen samt bestille materialer.

Kontakt

Katrine Ridder Brøndum
Krb@cancer.dk
Tlf.: 35 25 76 15

